

Nhân vụ Tiên Lãng bàn về công vụ

Hoàng Xuân Phú

Tiếng nổ ở Tiên Lãng ngày 5/1/2012 đã làm chấn động bốn phương, quá đủ để thức tỉnh những ai còn có thể thức tỉnh. Nó buộc những người có lương tri phải suy nghĩ, để trả lời câu hỏi: Vì sao lại có kết cục bi thảm như vậy? Sẽ còn bi thảm hơn nếu những người cầm quyền không rút ra bài học hợp lý để xử lý đúng vụ này.

Một số người đòi nghiêm khắc xử lý ông Đoàn Văn Vươn và những người liên quan về *tội chống người thi hành công vụ*. Nhiều người tin rằng gia đình ông Vươn là nạn nhân của cường hào ác bá thời nay, nhưng cũng nghĩ là họ không thể tránh khỏi bị trừng phạt vì đã *chống người thi hành công vụ*. Ngày 10/1/2012 Viện Kiểm sát Nhân dân Thành phố Hải Phòng đã phê chuẩn quyết định của Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an Thành phố Hải Phòng, *khởi tố bị can* đối với ông Đoàn Văn Vươn và 3 người thân về *tội giết người*, đồng thời khởi tố vợ và em dâu ông Vươn về *tội chống người thi hành công vụ*.

Hai tiếng "*công vụ*" cứ lặp lại, vang lên như tiếng chuông dồn dập trong buổi chiều tà, khi cái ác hoành hành, nhân danh *công vụ* để ức hiếp dân lành, khiến tâm hồn bất an, lương tri bứt rứt. Vì vậy tôi phải gạt bao việc cần kíp sang một bên để viết bài này.

Công vụ hay mạo danh công vụ?

Công vụ là gì? [Bách khoa toàn thư mở Wikipedia](#) viết rằng:

"Công vụ là một hoạt động do công chức nhân danh nhà nước thực hiện theo quy định của pháp luật và được pháp luật bảo vệ nhằm phục vụ lợi ích của nhân dân và xã hội."

Nội dung này cũng phù hợp với cách giải nghĩa trong [Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam](#).

Rõ ràng, *công vụ* phải là *việc công*, do công chức nhân danh nhà nước thực hiện. Nếu lợi dụng chức quyền để triển khai những việc *nhằm trục lợi cho bản thân*, không *nhằm phục vụ lợi ích của nhân dân và xã hội*, thì không thể gọi là *công vụ*. Những kẻ nhân danh chính quyền để chiếm đất của dân rồi giao cho người khác để kiểm soát những khoản tiền tham nhũng, thì không còn đủ tư cách xưng danh công chức để ra lệnh hay thi hành *công vụ*.

Công vụ phải có *lý do rõ ràng và minh bạch*. Lấy đất của dân, lúc thì bảo là *do hết hạn thuê*, lúc thì viện cớ *xây dựng sân bay*, lúc lại viện cớ *để đảm bảo công bằng*. Mỗi lúc tung ra một lý do khác nhau, để che dấu cái mục đích xấu xa, thì chỉ thể hiện thói dối trá đã ăn sâu vào xương tủy, đã di căn từ đầu đến chân, chứ không thể biện hộ được lý do công vụ.

Công vụ thì phải *chính danh*, phải có những người đủ thẩm quyền ra lệnh, thi hành và chịu trách nhiệm. Phá nhà của dân, rồi trơ trẽn vu khống cho *nhân dân bức xúc nên phá*, thì không thể gọi là chính danh. Việc cho công chức giả danh dân thường hoặc huy động thành phần bất hảo để giải tán biểu tình, ngăn cản khiếu kiện hay đàn áp ai đó là không chính danh. Việc dùng một *thông báo không ai dám ký* làm bình phong để đàn áp người biểu tình yêu nước là không chính danh. Công an mặc thường phục để rình bắt những người vi phạm quy tắc giao

thông cũng không chính danh. Đang lái xe trên đường, thấy người mặc thường phục rượt đuổi, thì lấy gì để đảm bảo rằng đây không phải là cướp? Ngay cả trong trang phục công an còn khó phân biệt được kẻ xấu, người ngay, huống chi là mặc thường phục. Vậy mà lại **bắn vào đuôi người đi đường** chỉ vì không chịu dừng xe (theo đòi hỏi của *công an giả dân*), thật là ngang ngược hết mức.

Thi hành công vụ thì phải *thực hiện đúng mục tiêu*. **Quyết định thu hồi đất một nơi, lực lượng cưỡng chế lại tiến vào hành sự trên một mảnh đất khác, hoàn toàn không nằm trong khu vực bị thu hồi, và đập phá nhà dân trên diện tích ấy.** Đó là xâm phạm và phá hoại tài sản hợp pháp của công dân. Không chỉ phá hoại, một khi **người tham gia cưỡng chế đã vợ vét đồ đạc, Xã đội phó cuỗm cả cái ôn áp,** thì phải gọi là cướp bóc. Chẳng nhẽ *công vụ* là vậy sao? Nếu người nhà ông Vươn đuổi theo vị Xã đội phó và giật lại cái ôn áp, thì sẽ bị buộc cho *tội chống người thi hành công vụ* chẳng?

Điều tiên quyết là *công vụ* chỉ được *thực hiện theo quy định của pháp luật*. Về vụ Tiên Lãng, đã có rất nhiều bài viết chỉ ra việc chính quyền địa phương quyết định thu hồi đất và tiến hành cưỡng chế đối với gia đình ông Đoàn Văn Vươn là **trái pháp luật**. Đặc biệt, **Nguyễn Chủ tịch nước Lê Đức Anh đã đánh giá:**

"Tôi đang theo dõi sát vụ việc này nên có thể khẳng định chính quyền sai từ xã đến huyện. Điểm sai đầu tiên là để sự việc kéo dài quá nhiều năm mà không xử lý đến nơi đến chốn và thấu tình đạt lý. Người làm được, làm tốt đáng lẽ phải động viên, tạo điều kiện nhưng lại cố thu hồi của người ta, đó là cái sai thứ hai. Việc thu hồi còn trái pháp luật là cái sai thứ ba. Cái sai thứ tư là chính quyền cố tình vi phạm luật pháp, dồn người dân vào chân tường, làm họ uất ức đến mức phải chống lại."

Thiết tưởng không cần phải bổ sung thêm gì nữa. Một hoạt động, cho dù của ai, cho dù ở cấp nào, mà vi phạm pháp luật, thì tự nó đã tước bỏ chính danh của công vụ.

Vụ cưỡng chế ở Tiên Lãng vi phạm tất cả những tiêu chí kể trên, nên không thể xem là một *công vụ theo nghĩa tử tế*. Nó đẩy chính quyền đứng trước hai lựa chọn. Nếu coi nó là một *công vụ* thì sẽ phải trả lời cho nhân dân câu hỏi: Tại sao chính quyền này lại có loại *công vụ tệ hại, ức hiếp người dân* như vậy? Nếu không coi nó là một *công vụ* thì cũng không thể buộc cho ông Đoàn Văn Vươn và người thân vào *tội chống người thi hành công vụ*, mà phải nghiêm trị những kẻ *mạo danh công vụ* để trục lợi, hại dân và *bôi nhọ công vụ*.

Thi hành công vụ hay tòng phạm việc xấu?

Bình thường, đã là công chức thì phải thực hiện nhiệm vụ được lãnh đạo phân công. Là công an, bộ đội thì lại càng phải tuân theo mệnh lệnh của chỉ huy. Kỷ luật ấy là điều kiện cần thiết để một chính quyền có thể vận hành trôi chảy.

Nếu có thể yên tâm rằng mọi nhiệm vụ đều hợp lý, mọi mệnh lệnh đều đúng đắn, thì người thi hành chỉ còn phải lo hoàn thành nhiệm vụ được giao. Nhưng lấy đâu ra cái yên tâm ấy giữa thời buổi tham nhũng tràn lan, trở thành quốc nạn, việc lớn việc nhỏ bị chi phối bởi các nhóm lợi ích? Khi môi trường bị ô nhiễm trầm trọng thì không thể ngây ngô tin rằng mọi giọt nước từ trên trời rơi xuống đều trong sạch; ngược lại, phải ý thức rằng nước trời có thể chứa đầy độc tố. Khi trên đầu có cả "một bầu sêu" (theo cách nói của **Chủ tịch nước Trương Tấn Sang**) thì công chức có thể phải tiếp nhận cả những nhiệm vụ xấu xa, những mệnh lệnh sai trái.

Với những người a dua, mong được theo đám ăn tàn, hay những kẻ chờ dịp để thỏa máu côn đồ, vốn dĩ bị kìm nén bởi địa vị công tác, như kẻ đã **đạp vào mặt người biểu tình yêu nước**, thì chẳng có gì khiến họ phải lặn tẩn. Nhưng với những công chức mẫn cán, những sĩ quan và chiến sĩ một mực trung thành, thì hoàn cảnh trở trêu ấy đẩy họ rơi vào tình thế khó xử. Không tuân lệnh thì vi phạm kỷ luật và bản khoản về trách nhiệm. Mà tuân lệnh thì lại bút rút lương tâm, nhất là khi phải tham gia làm hại người lành. Cuối cùng thì quyền lợi bản thân thường là trọng lượng quyết định làm lệch cán cân do dự. Liều thuốc an thần hay được dùng để tự an ủi là mình chỉ làm theo phận sự, buộc phải tuân lệnh, và nếu sai thì người ra lệnh phải chịu trách nhiệm chứ không phải người thi hành...

Tiếc rằng liều thuốc ấy không đủ để gột bỏ trách nhiệm của những người tham gia vào những việc sai trái. Khi người ta sai anh làm một việc xấu xa, ví dụ như việc **dùng vòi cứu hỏa phun nước thải vào người dân để giải tỏa chợ**, mà anh vẫn làm, thì anh sẽ bị nhân dân nguyên rủa và gia đình anh sẽ không biết trốn đi đâu để thoát khỏi nỗi nhục nhã.

Trong hoàn cảnh ô nhiễm, cần tỉnh táo suy xét, xem cái việc mình phải thực hiện có thể coi là công vụ chân chính hay không? Việc đó xuất phát từ lý do gì? Phục vụ ai và có hại cho ai? Điều đó có chính đáng hay không? Người thi hành công vụ trước hết phải là *Người*, tức là phải biết tư duy, biết phân biệt phải trái... Không thể hành động một cách mù quáng, với tư duy nô lệ, theo kiểu lính đánh thuê, rằng ai trả tiền cho tôi thì tôi tuân lệnh người đó. Nếu biết rõ là việc xấu mà vẫn làm thì là *tòng phạm*, không thể ngụy biện là *thi hành công vụ*.

Điều quan trọng là phải xét xem nhiệm vụ được giao có hợp pháp hay không. ***Khi phát hiện ra nhiệm vụ phải thực hiện hay mệnh lệnh phải tuân theo vi phạm Hiến pháp, pháp luật, thì mọi công dân có quyền không chấp hành và có trách nhiệm đấu tranh chống lại vi phạm ấy***, theo đúng quy định trong Điều 12 của **Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992**:

"Các cơ quan Nhà nước, tổ chức kinh tế, tổ chức xã hội, đơn vị vũ trang nhân dân và mọi công dân phải nghiêm chỉnh chấp hành Hiến pháp, pháp luật, đấu tranh phòng ngừa và chống các tội phạm, các vi phạm Hiến pháp và pháp luật."

Rõ ràng, nếu có quy định buộc một loại công dân nào đó (kể cả công chức, sĩ quan và chiến sĩ trong lực lượng công an hay quân đội) phải chấp hành cả những mệnh lệnh tiến hành công vụ vi phạm Hiến pháp, pháp luật, thì quy định ấy vi phạm Điều 12 của Hiến pháp hiện hành, và hiển nhiên nó phải bị hủy bỏ.

Tiếc rằng, có cả **cán bộ, chiến sĩ quân đội tham gia cưỡng chế** gia đình ông Đoàn Văn Vươn, trong khi **Hiến pháp năm 1992** xác định nhiệm vụ của quân đội là bảo vệ Tổ quốc, chống ngoại xâm (Điều 46) và nhiệm vụ của công an mới là bảo vệ an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội... (Điều 47). Tức là các cán bộ, chiến sĩ ấy đã vượt khỏi khuôn khổ hoạt động của quân đội được quy định trong Hiến pháp hiện hành. Đây là một vi phạm Hiến pháp nghiêm trọng, mang tính nguyên tắc. Không thể biện hộ là do thiếu hiểu biết, vì đó là kiến thức pháp luật tối thiểu và **Luật số 16/1999/QH10 về sĩ quan Quân đội nhân dân Việt Nam** đã quy định là sĩ quan phải *có trình độ về pháp luật* (Điều 12). Một khi tham gia vào chuyện không được Hiến pháp cho phép thì không thể quan niệm là các sĩ quan và chiến sĩ quân đội đã thi hành công vụ, và nếu quả thật cuộc cưỡng chế gia đình ông Vươn là sai trái thì họ đã trở thành *tòng phạm* trong một vụ việc xấu. Khi đó, nếu có bị thương thì cũng nên ráng chịu, thay vì oán trách những người bị dồn vào bước đường cùng.

Kể cả trong trường hợp có vẻ như không vi phạm pháp luật hiện hành thì người công chức cũng nên thận trọng xem xét khía cạnh đạo lý của nhiệm vụ được giao. Đừng ỷ vào hai chữ

"công vụ" và vị thế "thi hành mệnh lệnh" mà cho rằng chúng đủ để bảo vệ mình vĩnh viễn. Biết bao sĩ quan và binh sĩ của chế độ cũ đã bị giam vào trại cải tạo nhiều năm, mặc dù họ có thể biện minh rằng họ chỉ thi hành mệnh lệnh theo đúng nghĩa vụ của người lính và hành động của họ phù hợp với pháp luật của chế độ cũ.

Càng trung thành với chế độ thì càng phải ý thức rằng: Trong số những mệnh lệnh, nhiệm vụ mà mình tiếp nhận, có thể có những cái mà hệ quả của chúng là bôi nhọ và phá chế độ. Vụ cưỡng chế gia đình ông Đoàn Văn Vươn là một trong rất nhiều trường hợp như vậy. **Trung tướng Nguyễn Quốc Thuốc** nhận định rằng:

"... rõ ràng vụ việc Tiên Lãng là một tổn thất chính trị lớn cho uy tín của các cấp ủy và chính quyền Hải Phòng và ảnh hưởng xấu đến cả nước."

Cho nên, nếu cứ mù quáng chấp hành mọi mệnh lệnh sai trái thì sẽ có tội với chính chế độ mà mình đang phụng sự.

Phán xét cuối cùng không phải lời vàng ý ngọc của lãnh đạo, cũng không phải là phán xử của tòa án, mà thuộc về nhân dân, thuộc về lịch sử. Nếu tham gia vào chuyện bất nghĩa, thất đức, thì vô bực công vụ sẽ không đủ để che chở trước sự lên án của nhân dân và sự phán xét của lịch sử.

Tội chống người thi hành công vụ

Chế độ nào cũng có trách nhiệm bảo vệ người thi hành công vụ. Chế độ này cũng rất tích cực trong việc ấy, thậm chí là trên cả mức hợp lý. Khi có va chạm, xung đột, thì tội của những người thuộc bộ máy chính quyền hay được nung nhẹ, thậm chí được bao che, còn tội của dân thường thì bị nghiêm trị, nhiều khi nghiêm hơn cả mức cần thiết. Kiểu cư xử không công bằng, quá nuông chiều người của chính quyền, đồng thời coi nhẹ dân thường, khiến nhiều công chức, công an ngày càng trở nên quá trớn, hay lợi dụng lý do công vụ để làm chuyện bất minh. Bức xúc dồn nén, dẫn đến hành động chống người thi hành công vụ ngày càng gia tăng, đó cũng là quy luật.

Khi công vụ được thi hành một cách đúng đắn thì người chống lại cần bị trừng phạt. Nhưng khi công vụ được thực hiện không đúng với quy định của pháp luật thì không thể đòi hỏi người dân phải im lặng chấp thuận, và không thể đơn giản kết tội chống đối nếu người dân có phản ứng tự vệ.

Bộ luật hình sự của nước Đức được ban hành vào năm 1871, với *tội chống người thi hành công vụ* được quy định ở Điều 113, trong đó viết rõ điều kiện áp dụng là *công vụ được thực hiện đúng pháp luật* (rechtmäßige Ausübung). Tức là không thể mặc nhiên kết tội này cho người chống lại nếu công vụ được thực hiện sai pháp luật. Điều kiện "*thực hiện đúng pháp luật*" được duy trì trong Điều 113 suốt 98 năm, "sống sót" qua 4 lần chỉnh sửa Bộ luật hình sự, kể cả lần chỉnh sửa vào năm 1943 dưới thời phát xít. Đó là một yếu tố pháp lý quan trọng để bảo vệ người dân trước khả năng lạm dụng quyền lực của bộ máy công quyền. Chưa yên tâm với điều kiện đó, năm 1970 các nhà lập pháp Cộng hòa Liên bang Đức đã thay nó bằng một điều khoản rõ ràng hơn, có tác dụng bảo vệ người dân triệt để hơn, đó là:

"Hành động (chống người thi hành công vụ) không thể bị xử phạt theo quy định này (tức là quy định trong Điều 113) nếu việc thực hiện công vụ không đúng pháp luật."

Bộ luật hình sự của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam được Quốc hội thông qua năm 1985 (trong đó *tội chống người thi hành công vụ* được quy định ở Điều 205) và được sửa đổi, bổ sung 4 lần trong các năm 1989, 1991, 1992 và 1997. Năm 1999 Quốc hội thông qua Bộ luật hình sự mới (trong đó *tội chống người thi hành công vụ* được quy định ở Điều 257) và nó đã được sửa đổi, bổ sung vào năm 2009. Trong cả hai lần ban hành và qua 5 lần chỉnh sửa Bộ luật hình sự, điều về *tội chống người thi hành công vụ* chỉ quy định một chiều về việc xử phạt đối với những người chống người thi hành công vụ, mà không nhắc đến điều kiện công vụ phải được "*thực hiện đúng pháp luật*", lại càng không có khoản nào để bảo vệ dân oan, buộc phải tự vệ trước hành động vi phạm pháp luật của người mang danh thi hành công vụ. Xét về phương diện này thì Bộ luật hình sự hiện hành của Việt Nam không bằng Bộ luật hình sự của Đức ra đời cách đây 141 năm, chỉ 4 tháng sau khi Đế chế Đức (Deutsches Kaiserreich, 1871-1918) được thành lập.

Khiếm khuyết này của Bộ luật hình sự khiến các "con trời" càng dễ ngộ nhận và tùy tiện chụp lên đầu người dân *tội chống người thi hành công vụ*. Bị công an đánh mà giơ tay che chắn theo phản xạ tự nhiên cũng có thể bị ghép cho tội ấy. Một số công an không mặc quân phục, không xuất trình giấy tờ chứng minh tư cách công an, nhưng nếu người dân nghi ngờ và không tuân theo đòi hỏi của họ, thì họ cũng có thể nổi nóng, vu cho người dân tội chống đối. Trong vụ Tiên Lãng, khi xảy ra đùng độ, bà Nguyễn Thị Thương (vợ ông Vươn) và bà Phạm Thị Báu (tức Hiền, vợ ông Quý) **đứng trên đê, từ xa nhìn lại**. Vậy mà hai người phụ nữ yếu ớt ấy lại **bị khởi tố về tội chống người thi hành công vụ**.

Dù xã hội văn minh đến đâu thì cũng vẫn xảy ra việc người thi hành công vụ vô tình hay cố ý vi phạm pháp luật, khiến người dân phải tự vệ một cách chính đáng. Cho nên, những quy định pháp lý như trong Bộ luật hình sự của Đức để bảo vệ người dân trước khả năng công quyền bị lạm dụng là thực sự cần thiết. Ở Việt Nam, khi mà sự tha hóa và tham nhũng đã làm ô nhiễm bộ máy công quyền, công chức quá thiếu hiểu biết về pháp luật, tòa án hay xét xử tùy tiện, thì những quy định để bảo vệ dân oan lại càng bức thiết. Rõ ràng, *các nhà lập pháp đang nợ nhân dân việc sửa đổi Điều 257 (về tội chống người thi hành công vụ) của Bộ luật hình sự hiện hành*, để đáp ứng đòi hỏi cấp bách của cuộc sống.

Ngay cả với quy định hiện nay của Bộ luật hình sự thì cũng không thể đơn giản buộc cho những người trong gia đình họ Đoàn *tội chống người thi hành công vụ*, nếu không chứng minh được rằng việc cưỡng chế là một công vụ đúng đắn, được thi hành theo đúng quy định của pháp luật, và mọi người được huy động đều có đủ tư cách pháp lý để tham gia. Khi quyết định thu hồi đất là sai thì việc cưỡng chế cũng sai. Cho dù coi quyết định thu hồi đất của gia đình ông Đoàn Văn Vươn là đúng, thì việc lực lượng cưỡng chế có trang bị vũ khí hiện đại tự tiện **tiến vào khu đất không thuộc diện thu hồi và phá hủy ngôi nhà của ông Đoàn Văn Quý nằm trên mảnh đất đó** là hoàn toàn sai.

Theo **Quyết định thu hồi số 461/QĐ-UBND** và **Quyết định cưỡng chế số 3307/QĐ-UBND** của UBND huyện Tiên Lãng thì phạm vi cưỡng chế chỉ là 19,3 ha đã được giao cho gia đình ông Vươn theo **Quyết định số 220/QĐ-UBND**. Những người họ Đoàn không hề có mặt trên diện tích 19,3 ha ấy, không cản đường vào khu vực ấy, nên *không thể nói là họ chống lại lực lượng cưỡng chế, nếu lực lượng này chỉ tiến hành cưỡng chế theo đúng Quyết định số 3307/QĐ-UBND*. Anh em họ Đoàn chỉ ở trong nhà của mình, trên mảnh đất hợp pháp của mình, vì vậy họ có quyền tự vệ nếu có người tấn công họ.

Mục tiêu thực sự của cuộc cưỡng chế ở Tiên Lãng ngày 5/1/2012 là gì? Hãy xem **An ninh Thủ đô 5/1/2012** tường thuật:

"Trước đó vào lúc 7 giờ 30, đoàn công tác của UBND huyện Tiên Lãng gồm hơn 100 CBCS Công an, **quân đội và Bộ đội Biên phòng** và đại diện các ban ngành chức năng tổ chức **cưỡng chế diện tích đất hơn 50 ha đầm nuôi trồng thủy sản, trồng cây ăn quả tại vùng bãi bồi ven của Đoàn Văn Vươn (SN 1960) đã đấu thầu nhiều năm nhưng đến nay đã hết hạn và không chịu đóng thuế trong thời gian dài.**"

"Để đảm bảo an toàn cho đoàn công tác cưỡng chế, **một tổ công tác bí mật tiếp cận ngôi nhà của Vươn** xây dựng trên diện tích đất này **thì bất ngờ một quả mìn tự chế phát nổ** hất văng 2 CBSC công an huyện Tiên Lãng làm bất tỉnh tại chỗ nhưng rất may là không gây thương vong."

"... **khi tổ công tác vừa áp sát ngôi nhà** thì bất ngờ từ trong nhà Vươn cùng người nhà chĩa súng **bắn đạn hoa cải** liên tiếp nhắm vào lực lượng chức năng, làm 4 Cán bộ chiến sỹ Công an và một số cán bộ chiến sỹ quân đội bị thương."

Như vậy, ngay từ đầu người ta đã định cưỡng đoạt toàn bộ diện tích đất mà gia đình ông Đoàn Văn Vươn đang sử dụng (tức bao gồm cả 21 ha không có quyết định thu hồi). Điều này cũng được Chủ tịch UBND huyện Tiên Lãng Lê Văn Hiền đề cập trong cuộc họp báo chiều ngày 5/1/2012. Hơn nữa, lực lượng vũ trang đã chủ động tiếp cận ngôi nhà của ông Đoàn Văn Quý (mà An ninh Thủ đô gọi là "ngôi nhà của Vươn"), nằm trên diện tích 21 ha không thuộc diện thu hồi. Có nghĩa là ngôi nhà vô can và hợp pháp ấy đã bị xác định là mục tiêu tấn công, trước khi người nhà họ Đoàn có bất cứ biểu hiện chống đối nào. Chỉ khi lực lượng vũ trang tiếp cận ngôi nhà của ông Quý thì quả mìn mới phát nổ và sau đó, khi lực lượng ấy lại áp sát ngôi nhà thì đạn hoa cải mới bắn ra.

Làm sao có thể biện minh được việc huy động lực lượng công an và quân đội để tấn công vào nhà đất hợp pháp của công dân như vậy? Chuyện "**không chịu đóng thuế trong thời gian dài**" được đưa ra không chỉ để bổ sung thêm tội, mà có lẽ để biện hộ cho việc chiếm cả diện tích 21 ha chưa hết hạn cho thuê. Cái mẹo không chịu nộp tiền thuê của dân để sau này để bẻ "gây sự" đã trở thành kinh điển từ lâu. Có điều, dân đóng thuế thì không chịu nộp, rồi lại vu cho dân **không chịu đóng thuế**, thì quá vô liêm xỉ.

Nếu lực lượng cưỡng chế chỉ tới diện tích 19,3 ha ghi trong Quyết định thu hồi số 461/QĐ-UBND và Quyết định cưỡng chế số 3307/QĐ-UBND, không tùy tiện tiến vào khu vực 21 ha mà quyền quản lý và sử dụng hợp pháp hoàn toàn thuộc về anh em họ Đoàn, **không tiếp cận ngôi nhà của ông Quý, thì mìn đã không nổ, súng đã không bắn** và do đó không có ai bị thương cả. Vậy thì, nói cho cùng, ai mới là người phải chịu trách nhiệm về việc 4 cán bộ, chiến sỹ công an và 2 cán bộ quân đội bị thương? Nếu có **tội giết người** trong vụ này, thì ai mới là người phải chịu tội ấy?

Giả sử công vụ không vi phạm pháp luật hiện hành, thì khi phán xét về **tội chống người thi hành công vụ** cũng không thể bỏ qua khía cạnh đạo lý. Vâng, có một thứ cao hơn cả pháp luật, bền hơn cả chế độ, đó là **đạo lý**. Đất đã giao cho dân sử dụng bao nhiêu năm nay, dân đã đổ biết bao công sức và tiền của để cải tạo và gây dựng, bây giờ chính quyền **thu hồi mà không bồi thường**, rồi giao cho cá nhân khác, thì chẳng đạo lý nào chấp nhận được.

Trước khi lên án một hành động **chống người thi hành công vụ** thì nên lưu ý là **tội** này không phải là một phạm trù tuyệt đối, không phải là vĩnh cửu. Trên cương vị cầm quyền thì thấy hành động **chống người thi hành công vụ** rõ ràng là một tội cần bị trừng trị nghiêm khắc, không thể bàn cãi. Nhưng nếu chịu khó lục lại trí nhớ, quay về thuở còn đang tìm cách giành chính quyền bằng bạo lực, sẽ thấy thời ấy quân ta cũng đã từng **chống người thi hành công vụ** và **giết người thi hành công vụ** của chế độ cũ.

Những tiếng nổ tuyệt vọng làm cộng đồng tỉnh giấc, nhưng cũng làm tan nát một đại gia đình. Giá mà mấy anh em họ Đoàn kiềm chế hơn... Nhưng liệu họ còn có cách hành động nào khác, để cứu thành quả lao động vất vả mấy chục năm và bao tỷ đồng còn vay nợ, hay không? Khiếu nại với chính quyền, với tòa án địa phương ư? **Thì họ đã làm rồi. Không thu được kết quả cần thiết, mà lại còn bị lừa.** Khiếu nại với chính quyền trung ương và tòa án cấp cao hơn ư? Bao dân oan kéo về thủ đô đã bị trả về địa phương với lý do không được khiếu kiện vượt cấp. Hơn nữa, kết quả của một số vụ xét xử gần đây cho người dân cảm giác rằng cấp nào xử cũng vậy. Gửi kiến nghị cho X, Y, Z ư? Ngay cả các bậc đại công thần gửi tâm thư cũng không nhận được hồi đáp, các trí thức có tên tuổi kiến nghị hay khởi kiện cũng không được trả lời tử tế, vậy thì những người như ông Vuron (đến cả cấp xã cũng **coi là dân ngụ cư nên không cần quan tâm**) có thể hy vọng gì? Có lẽ gia đình họ Đoàn cảm thấy mọi nẻo đường hợp pháp đều đã bị chặn đứng, nên đành liều tự xử. Trách nhiệm gây ra cảnh bất công cho gia đình ông Đoàn Văn Vuron có thể thuộc về một số người trong bộ máy chính quyền ở Hải Phòng. Nhưng **để cho người dân mất hết niềm tin, manh động trong tuyệt vọng, thì trách nhiệm chắc chắn không chỉ nằm ở cấp Hải Phòng.**

Giá mà gia đình họ Đoàn kiên trì hơn, như bao người theo đòi công lý suốt hàng chục năm không nản... Nhưng cũng nên thông cảm với sự sốt ruột của những người chăn nuôi hải sản, không thể bỏ rơi đàn tôm cá hàng năm trời. Và lại, khi trời chưa kịp yên, sóng chưa kịp lặng, mà những người mới tiếp quản đã **vor vét hàng chục tấn hải sản**, thì làm sao có thể đòi hỏi những người chủ thực sự của khối tài sản ấy điềm tĩnh được. Hoàn cảnh của họ cũng giống như người mẹ nghe tiếng con trẻ khóc thét trong căn phòng kẹt khóa bị hỏa hoạn, hiển nhiên là cuống cuống tìm mọi cách để phá cửa ngay lập tức.

Giá mà người nhà họ Đoàn không bán vào lực lượng tham gia cưỡng chế, vì họ chỉ là những người thừa hành... Tiếc thay, không mấy khi kẻ cầm đầu ra trận. Cũng như trong các cuộc chiến tranh, cho dù mệnh lệnh sai trái được phát ra từ bộ máy đầu não xa xôi, thì đạn cũng chỉ nhằm vào những người lính đối phương đang lăn lộn trên chiến trường. Không nhằm vào đó thì biết nhằm vào đâu nữa?

*
* *

Trên đây tôi chỉ trao đổi một số khía cạnh liên quan đến khái niệm "*công vụ*", "*thi hành công vụ*" và "*tội chống người thi hành công vụ*". Hy vọng chúng sẽ có ích, không chỉ cho việc xem xét vụ Tiên Lãng.

Tiếng nổ đã phát ra, không thu lại được nữa. Vấn đề còn lại chỉ là đánh giá và xử lý như thế nào? Nếu cương quyết trừng trị bọn lộng hành, tham nhũng và trả lại công bằng cho người dân, thì mới hy vọng khôi phục được niềm tin của nhân dân và sự bình yên của xã hội. Nếu tiếp tục lấp liếm, xử lý một cách thiên vị cho phía công quyền và dòn tội lên đầu nạn nhân, thì sẽ góp phần đẩy đất nước vào một chu kỳ loạn lạc. Bức xúc dồn nén khắp nơi, có lẽ đã ở mức tới hạn của phản ứng dây chuyền.

Tiếng nổ ở Tiên Lãng ngày 5/1/2012 chỉ dừng lại ở vai trò cảnh tỉnh để phục hồi công bằng và luân lý, hay sẽ trở thành tiếng nổ khởi đầu cho loạt nổ lan rộng tiếp theo, điều đó phụ thuộc vào cách xử lý của những người cầm quyền đối với vụ Tiên Lãng.

Hà Nội, ngày 28/1/2012